

STRUCTURA POPULAȚIEI DIN SĂLAJ LA MIJLOCUL SECOLULUI AL XVI-LEA

Primele date statistice cu privire la structura populației din Sălaj (în evul mediu două comitate: Solnocul de Mijloc și Crasna) provin din secolul al XVI-lea. Acestea, în general, sunt de trei feluri: urbarii, conscripții pentru diferite dijme și conscripțiile dicale (dicalis), mai precis conscripția porților (sesiilor) pentru perceperea impozitului regal.

Ambele comitate medievale din Sălaj se bucură de multe asemenea conscripții, pe baza cărora putem trage concluzii destul de convingătoare privind atât numărul familiilor, cât și starea lor materială.

Urbariile sălăjene din secolul al XVI-lea au fost analizate de academicianul D. Prodan în volumele privind iobăgia din Transilvania în acest secol.¹ Astfel, urbariul privind domeniul Cehul Silvaniei din 1566—1569, cuprinzând 4 sate², urbariul de la Tășnad din 1566, conținând 4 sate din jurul Tășnadului și alte 4 sate din jurul Zalăului.³ În 1594 a fost întocmit urbariul uriașului domeniu de la Șimleul Silvaniei al familiei Báthory, cuprinzând date pentru 50 de așezări, printre care și două târguri: Șimleul și Crasna.⁴

Urbariile respective ne asigură date în primul rând despre serviciile țăranimii față de stăpânii lor feudali.

Date similare găsim și în conscripțiile dijmelor privind cerealele, vinul, mieii și porcii, stupii de albine. În acest sens cunoaștem două asemenea conscripții din 1569, prima privind plasa Zalău cu 21 localități, a doua plasa Săuca-Sâncraiu cu 19 localități. Ele au fost publicate la Budapesta în 1960.⁵

După părerea noastră datele cele mai cuprinzătoare le asigură conscripțiile dicale, care erau făcute pentru perceperea impozitului regal. Ele erau întocmite de funcționarii regali, numiți „dicatori“, cu așa numite „bastroane de răboj“. Ele luau la bază „poarta“ (sesia), indiferent de numărul familiilor, care trăiau și gospodăreau pe o singură „poartă“. Acest obicei se baza pe dispozițiile regilor angevini, încă din 1342, modificate în 1411 de regele Sigismund de Luxemburg și apoi de Matia Corvinul în 1467 și 1487, încercând să modifice darea regală și în raport

¹ D. Prodan, *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*, II, București, 1968.

² Originalul sub titlul „Dominium Chieh 1566. Arhiva Națională Ungară (în continuare ANU) Budapesta, Urbarii et Conscripții (U.C.) fasc. 101. nr. 47. studiat de D. Prodan, *op. cit.*, II, p. 195—222.

³ Originalul ANU. Budapesta, U. et C. fasc. 113 nr. 2 studiat de D. Prodan, *op. cit.*, II, p. 333—345, precum și de M. Petri, *Szilágyi vármegyé monográfiája*, IV, p. 635—636.

⁴ Originalul sub titlul „Regesta super connumeratione Colonorum, item Bonorum ad arcea Somlium partinentis 10-ma die mensis 8. bris anni 1594 iuxta nouum calebdarium inceptum“. ANU. Budapesta U. et C. fasc. 13. nr. 5. analizat de D. Prodan, *op. cit.*, II, p. 593—620; M. Petri, *op. cit.*, II, p. 167.

⁵ I. Kiss, *16 századi dézsmajegyzékek*, Budapest, 1960, p. 417—432. orig. ANU. Budapesta, B. 976.

cu numărul familiilor. Potrivit acestor modificări slugile și săracii erau scutiți de aceasta dare, în schimb jelerii dacă dispuneau de pământ sau vii, erau supuși și ei impozitului regal.⁶

Deși spre mijlocul secolului al XVI-lea populația satelor se caracteriza printr-o o stratificare esențială privind starea materială, conscripțiile dicale vor lua la bază peste tot doar porțile (sesiile). În cazul celor două comitate din Sălaj, ele mai specifică pe lângă familiile nobiliare, numărul porților vechi, celor noi, cele alodiale și părăsite, precum și numărul familiilor țărani, scutiți de impozit, precum și a slugilor, care trăiau pe alodii, sau lucrează la țărani mai înstrăiți.

Bine înțeles, conscripția respectivă se baza pe declarațiile juzilor către dicatorii regali, care treceau prin fiecare localitate. Cât că conscripția nu specifică numărul familiilor supuse impozitului regal, totuși din numărul „porților” și al nobililor putem trage concluzii folositoare cu privire la rețeaua, mărimea localităților și în linii mari și la numărul familiilor.

Conscripțiile respective au fost efectuate în 1549, conținând date pentru 224 așezări din comitatul Solnocul de Mijloc și 50 de așezări din comitatul Crasna. Evident, hotarele celor două comitate nu coincid nicicum cu actualul județ al Sălajului, dar nici cu situația antebelică, întrucât în ele sunt trecute și sate din zona Șomcutei Mari și câteva așezări din comitatul Sătmar, în schimb lipsesc satele aflate spre est de Munții Meseșului. Majoritatea așezărilor trecute în această conscripție există și astăzi, unele între timp s-au comasat, altele au dispărut. Astfel, în totalitatea așezărilor, specificate în conscripția din 1549, 18 localități din comitatul Solnocul de Mijloc, și alte 6 localități din comitatul Crasna astăzi nu mai există doar ca toponime.

Să analizăm deci datele din conscripția din 1549.

Așezarea	numărul prop. nobili	numărul de porți	familii iobagi săraci	poarta deserta	poarta nouă	poarta alodială	slugi	alții
0	1	2	3	4	5	6	7	8
Dioșod (Od)	6	7	22	—	2	1	—	1
Acăș (Ákos)	6	19	31	1	4	—	—	3
Bârsăul de Jos (Alsó Berekzo)	1	1	3	1	—	—	—	—
Finteșul de Jos (Alsó Fenteos)	1	1	7	—	—	—	—	—
Asuagiul de Jos (Alsó Zivagh)	1	2	4	—	2	—	—	—
Oarța de Jos (Alsó Warcza)	1	2	10	1	4	—	—	1
Supurul de Jos (Alsó Zopor)	6	5	19	—	16	—	—	—
Apache (pustă lângă Hodod)	1	4	8	2	2	—	—	—
Aranymezco	1	3	7	—	2	—	—	—
Arduzel (Ardo)	1	18	16	—	6	—	—	4
Boianul Mare (Bajon)	1	2	6	—	7	—	—	1
Bălan (Balásháza)	1	2,5	3	—	—	—	—	—
Botiz (Botyzafalwa)	1	1	3	—	—	—	—	—
Benesat (Benedekfalwa)	1	6	6	1	3	—	—	1
Brcbi (Bered)	1	2	4	—	3	—	—	1

⁶ I. Bakács, *A dicális összefírások* (A történeti statisztikás forrásai — sub red. Kovácsics József), Budapest, 1957, p. 51—82.

0	1	2	3	4	5	6	7	8
Borința (Berencze)	1	2	—	—	—	—	1	—
Berchez (Berkes)	1	5	10	—	12	—	11	1
Bicaz (Bykach)	1	3	8	—	5	—	—	—
Bogdard (Bogdand)	1	10	12	2	—	—	1	1
Borzlwk (pusta lângă Asuagiul de jos)	1	1	1	—	1	—	—	—
Bozința (Bozonta)	1	2	3	—	2	—	—	—
Benek (neidentificat)	2	4	7	—	—	—	—	—
Biușa (Beoshaza)	2	15	12	—	11	—	5	1
Buthyachya (Neidentificat)	1	1	6	—	—	—	3	—
Țeghea (Chegen)	1	12	17	2	3	—	—	—
Crîșeni (Chygan)	1	14	13	—	7	—	—	—
Ciceiu-Corabia (Chychofalwa)	1	12	8	—	5	—	—	—
Cănaș (Chalanos)	2	3	4	—	2	—	—	—
Ceani (Chyan)	2	2	8	—	2	—	—	—
Cernești (Charnakapalnak)	1	2	—	—	—	—	—	—
Cehul Silvaniei (Chye)	1	45	—	—	—	—	—	—
Ciocmani (Csokmany)	1	2	5	—	2	—	—	—
Cig (Chegh)	5	23	23	—	13	—	2	1
Dăneștii Chioarului (Danyfalwa)	1	1	4	—	—	—	—	—
Domuin (Damlyon)	1	5	7	—	5	—	—	1
Craidorolț (Darocz)	4	40,5	25	—	9	—	6	—
Vadurile (Debreczen)	1	1	—	—	—	—	—	—
Dobrin (Debren)	3	9	14	—	7	—	—	1
Derșida (Dershida)	3	4	8	—	6	—	—	2
Deja (Deshaza)	1	1	—	—	—	—	—	—
Drăgănești (Draganérfalwa)	1	1	4	1	—	—	—	—
Tămășești I (Egerbeth)	1	1	—	1	—	—	—	—
Tămășești II (Egerbeth)	1	5	4	—	7	—	—	—
Archid (Erked)	1	3,5	7	—	8	—	4	—
Istrău (Esztro)	4	7,5	5	—	9	—	—	—
Etel (pusta lângă Pir)	3	16	10	—	10	—	2	—
Fersig (Fejerszegh)	1	2	4	—	4	—	—	—
Bărsăul de Sus (Felseo Berekzo)	1	1	—	—	1	—	—	—
Cehei de Sus (Felső Chahol)	2	3	4	—	3	—	—	—
Fintișul Mare (Felső Fenteos)	1	1	6	—	—	—	—	—
Oarța de Sus (feleso Warcza)	1	1	—	2	3	—	—	—
Supurul de Sus (Felső Zopor)	2	3	10	—	6	—	1	—
Urminiș (Fermenes)	1	2	10	—	6	—	—	—
Gărdani (Gardanfalwa)	1	2	—	—	—	—	—	—
Gavora (Gawara)	1	1	4	—	—	—	—	—
Girocuța (Girokutha)	3	1	5	—	7	—	—	—
Ghirolț (Giro)	4	4	8	—	4	—	—	—
Cărbunari (Karbonachfalwa)	1	2	2	—	3	—	—	—
Gârceiu (Gerchion)	1	7	12	—	8	—	2	1
Someș Guruslău (Gorczo)	1	3	—	—	5	—	2	1
Fetindia (Gwzzofalwa)	1	5	6	—	1	—	—	—
Ghirișa (Geres)	1	5	10	—	7	—	—	—
Giungi (Gheonghi)	1	11	17	1	16	—	—	1
Cărpiniș (Cérthianos)	1	1	1	—	1	—	—	—
Giurtelec Hodod (Gyeorghtheleke)	1	5	20	—	5	—	—	1
Hodod (Hadad)	2	10	4	—	6	1	17	2
Hereclean (Haraklan)	1	7,5	8	—	—	—	5	—
Hotoan (Hathwan)	6	13	19	3	6	—	1	2
Hidig (Hidweg)	2	4	15	—	—	—	—	—
Horoatul Cehului (Horwath)	1	4	7	—	3	—	—	—
Satulung (Hozwfalw)	1	2	5	—	3	—	—	—

Așezarea	numărul propr. nobili	numărul de porți	familii iobagi săraci	poarta deserta	poarta nouă	poarta alodială	slugi	alții
0	1	2	3	4	5	6	7	8
Băsești (Illesfalwa)	1	2	5	—	3	—	—	—
Inău (Ino)	1	9	22	—	7	—	1	—
Creaca (Karykas)	1	2	4	—	4	—	—	—
Coruia (Krawla)	1	1	2	—	2	—	—	—
Cătălina (Ka ^h alynfalwa)	1	1	—	1	—	—	1	—
Căuaș (Kawas)	3	8	9	—	7	—	—	—
Săliște (Keczkesfalwa)	1	1	3	—	—	—	—	—
Chechiș (Kekes)	—	—	1	—	—	—	—	—
Chelința (Kelenchye)	2	1	4	—	—	—	—	—
Cristur (Kereztur)	2	4	2	—	—	—	—	1
Chesi (Kezy)	2	2	5	—	3	1	—	—
Chiraleu (Kyraly)	1	13	8	—	5	—	1	—
Babța Mică (Kys Babocha)	1	—	2	—	—	—	—	—
Prislop (Kys Bona)	1	2	4	—	3	—	—	1
Satul Mic (Kysfalw)	1	15	19	—	3	—	—	—
Traniș (Kyskorozlo)	2	3	8	—	—	—	—	1
Derșida Mică (Kysyder)	—	—	—	—	1	—	—	—
Corundul Mic (Kyskorond)	3	1	3	—	3	—	1	—
Ciuta (Kysnyres)	1	3	—	—	3	—	1	—
Căciulata (Kocolady)	1	2	2	—	—	—	—	—
Kolbászfalwa (Pusta lângă Corund)	1	1	2	—	1	—	—	—
Coltău (Koltho)	1	1	—	2	—	—	2	—
Făurești (Kowachkapalnak)	1	1	3	—	—	—	—	—
Coaș (Kowas)	1	2	—	—	3	—	—	—
Cozla (Kozla)	1	1	3	2	—	—	—	—
Cheud (Keod)	2	1	6	—	3	—	—	—
Colțirea (Keolcher)	1	1	2	—	2	—	—	—
Culcea (Colchye)	1	2	2	—	2	—	—	—
Chereușa (Keoreos)	2	7	6	—	3	—	3	—
Curtuișeni (Keorthwel(s) I.	1	1	3	—	1	—	—	—
Curtuișeni (Keorthweles) II.	1	—	—	—	2	—	—	—
Chiejd Unguresc (Kewesd Hungaricus)	3	10	20	—	4	—	5	—
Chiejd Românesc (Kewesd Walachicus)	3	4	6	2	5	—	—	1
Ceheiu de Mijloc (Kcozepseo Chahol)	1	2	3	—	2	—	—	—
Oarța de Mijloc (Keozepsc Warcza)	1	1	—	—	—	—	—	—
Cuceu (Kochio)	1	2	7	—	4	—	—	1
Coșciu (Kwsaly)	4	5	27	—	5	—	8	1
Lașchia (Lachkonyos)	1	1	—	—	—	—	—	—
Lăpuș (Lapos)	4	5	15	—	4	—	—	—
Leleiu (Leleh)	5	6	8	—	4	2	—	1
Lemnia (Lemnen)	1	1	1	2	2	—	—	—
Letca (Lythyka)	1	1	—	2	3	—	—	—
Lucăcești (Lwkachfalwa)	1	2	—	2	2	—	—	1
Mogoșești (Magasfalwa)	1	2	6	—	4	—	—	—
Ceheiu Unguresc (Magyar Chahol)	3	13	10	—	3	—	—	—
Aghireșul Unguresc (Magyar Egrespatak)	1	14	25	—	—	—	—	—

0	1	2	3	4	5	6	7	8
Maiad (Mayad)	1	1	3	—	3	—	—	—
Moigrad (Moygrad)	1	1	3	—	2	—	—	—
Mineu (Meneo)	2	3	2	—	—	1	5	—
Mihaifalău (Mihalfalwa)	7	10	21	—	2	—	3	2
Mecențiu (Mintcenth)	7	19	29	1	1	—	3	4
Mocirla (Mochyolya)	1	2	6	—	5	—	—	—
Mănău (Mono)	2	20	6	—	20	—	—	2
Copalnic (Monostorkapalnak)	1	2	1	—	2	—	—	—
Băița (Moso Banya)	1	1	—	1	—	—	—	—
Motiș (Mwtho)	1	4	6	—	3	—	—	1
Nadișul Hododului (Nadasd)	1	10	13	2	8	—	—	1
Babța (Nagh Babocha)	1	2	4	—	4	—	—	—
Boiul Mare (Nagh Bona)	1	2	4	—	4	—	—	—
Dețșida Mare (Nageder)	1	2	18	—	—	—	—	—
Corundul Mare (Naghkorond)	1	2	2	—	4	—	—	1
Nalmon (Naghmon)	3	7	11	—	—	—	4	1
Cărpiniș (Naghnyres)	1	3	19	2	10	—	—	—
Notâg (Nagzek)	2	2	11	—	9	—	—	—
Năpradea (Naprad)	1	7	16	—	7	—	—	1
Bulgari (Nyrmon)	5	7	2	—	7	—	—	—
Mirșid (Nysied)	1	2	7	—	7	—	—	—
Aghireșul Românesc (Olah Egrespathak)	1	5	6	—	1	—	—	—
Nadișul Românesc (Olah Nadasd)	1	1	12	2	3	—	—	—
Orbău (Orbo)	2	4	2	—	3	—	—	1
Curitău (Eokoritho)	3	3	6	—	10	—	—	—
Arminiș (Eormenyes)	1	1	—	1	1	—	—	—
Pățal (Pachial)	2	19	31	—	9	—	—	—
Panic (Panyth)	3	16	12	—	4	—	—	4
Papfalwa (pustă lângă Urmeniș)	1	—	1	—	—	—	—	—
Poptelec (Paptheleke)	1	2	7	—	3	—	—	1
Puthfalwa (pustă lângă Lăpuș)	1	1	2	1	1	—	—	—
Piele Unguresc (Pele Hungaricus)	2	4,5	22	—	13	2	2	1
Piele Românesc (Pele Valachy)	1	1	1	—	3	—	6	—
Sărvăzel (Pele Zarvad)	2	4	9	—	5	—	—	—
Pîr (Peer)	2	41	12	—	1	—	—	1
Poinița (Puynicha)	1	1	3	—	1	—	—	—
Pribilești (Prybekfalwa)	1	1	3	—	4	—	—	—
Prodănești (Prodanfalwa)	1	2	4	—	1	—	—	—
Purcăreț (Porkerecz)	1	1	—	—	—	—	—	—
Redefalwa (pusta lângă Pria)	1	—	1	—	2	—	—	—
Remetea Chioarului (Remethe)	1	2	4	—	2	—	—	1
Romna (Rona)	1	1	3	—	1	—	—	—
Vad (Nagykapalnak)	1	2	1	1	2	—	—	—
Răstoci (Rotochfalwa)	1	1	2	—	1	—	—	—
Șamșud (Samson)	8	17,5	28	—	9	2	11	1
Șandra (Sandorhaza)	3	2,5	—	—	—	—	—	—
Șarmășag (Sarmasagh)	3	19	28	—	7	3	9	—
Șoimuș (Solmosfalwa)	1	1	—	—	—	—	—	—
Șomcuta (Somkut)	1	1	12	—	10	—	—	1
Văleni (Somkwthpataka)	1	2	—	—	9	—	—	—
Șoimușeni (Somosfalwa)	1	1	—	—	1	—	—	—
Ulmeni (Sywlelmeth)	1	15	7	—	17	—	2	1
Săcășeni (Zakachy)	7	17	16	1	2	—	2	1
Zakalásfalwa (neidentificat)	1	1	3	—	2	—	—	—
Lămuiniș (Zakathwra)	1	1	3	—	—	—	—	—

Așezarea	numărul prop. nobili	numărul de porți	familii iobagi săraci	poarta deserta	poarta nouă	poarta alogială	slugi	alții
0	1	2	3	4	5	6	7	8
Santău (Zantho)	2	22	45	3	11	—	14	2
Sărauad (Zarwad)	5	6	13	—	1	1	—	—
Siciu (Zech)	6	9	17	1	7	—	—	1+3 jeleri
Sălsăg (Zelzek)	1	3	3	—	3	—	—	1
Săncraiu (Zenthkyraly)	4	19	25	—	9	—	2	—
Sănmiclaș (Zenthmiklos)	2	—	1	—	1	—	—	—
Suplac (Zepłak)	1	8	6	—	13	—	—	—
Ser (Zeer)	3	7,5	18	4	6	—	3	1
Sighet (Zygeth)	3	5	14	—	14	—	3	—
Sălățig (Zilaghzegh)	5	11	4	—	—	—	—	1
Silvaș (Zylwas)	2	9,5	17	—	5	—	—	1
Sudurău (Zodoro)	3	2,5	5	—	3	3	—	—
Solduba (Zoldobagh)	3	1	3	—	4	—	—	—
Szochie (pusta lângă Cehăluț)	3	1	1	—	4	—	—	—
Săuca (Zoe Demeter)	3	14,5	23	—	16	—	—	—
Zuna (dispărut lângă Chreușa)	3	4	5	—	3	—	—	1
Copalnic (Zurdokkapalnak)	1	2	2	—	2	—	—	1
Tășnad (Tasnad)	1	70	103	—	50	—	11	18
Terebești (Terebes)	1	2	10	—	4	—	—	1
Tohat (Thohath)	1	1	6	—	—	—	—	—
Toplița (Thuplicna)	1	1	4	—	2	—	—	—
Strenț (Rothfalw)	1	1	3	—	2	—	—	—
Thegzeș (Neidentificat)	1	1	6	—	1	—	—	—
Bucium (Thewrewkfalw)	1	10	—	—	—	—	—	—
Spinuș (Thewissed)	5	9	6	1	1	—	—	1
Tulsó Dersida (contopit cu Dersida)	7	5	3	1	7	—	—	—
Turbuța (Thwrbocha)	1	2	3	—	3	—	—	—
Someș Odorheiu (Odwarhely)	2	23	21	—	26	2	3	—
Wyfalw (pusta lângă Vetîș)	1	—	—	—	5	—	—	—
Wyfalw (pusta lângă Dobra)	1	1	—	—	7	—	—	—
Someș Uileac (Whylak)	4	17	6	1	7	—	—	2
Unimăt (Wynemthy)	5	9,5	9	—	2	1	1	3
Păgaia (Wztatho)	2	3	5	—	7	—	—	—
Odești (Vadafalwa)	1	părăsit	—	—	—	—	—	—
Subcetate (Waralya)	1	3	7	—	3	—	—	—
Warosto (dispărut Zalău)	2	3	3	—	2	—	—	—
Verveghiu (Werweolgh)	1	1	—	—	—	—	—	—
Vicea (Wyche)	4	5	6	—	—	—	—	—
Ortelec (Wartheleke)	2	3	3	—	6,5	—	—	—
Vima Mare (Wylmany)	1	2	4	—	—	5	—	—
Ulciuc (Welchiok)	1	18	12	—	—	5	—	—
Zalnoc (Zalnoc)	2	2	—	—	3	—	—	—
Zazăr (Zazar)	1	—	—	—	4	—	—	—
Zalău (Zilah)	1	75	118	9	37	—	—	7
Jac (Sakfalwa)	1	1	2	—	2	—	—	—
Jibou cu Șoimușul Mic și Mare (Syb, Nagsolmus et Kysolmus)	1	18	—	—	—	—	—	—
Total	—	1299,5	1816	69	889,5	23	175	110 +7 jeleri

Comitatul Crasna

0	1	2	3	4	5	6	7	8
Almaș (Almas)	1	2	3	—	1	—	—	—
Șeredeu de Jos mai mulți nobili (Alosereden)		2	15	—	5	—	—	—
Bădăcin (Badachon)	4	5	11	—	14	—	—	1
Boghiș (Bagos)	1	63	59	—	35	—	—	3
Bocșa (Baksa)	1	18	22	—	9	—	7	1
Badon (Baldon)	1	4	5	—	1	—	2	—
Borla (Barlaa)	1	125	14	—	5	—	7	—
Bogdana (Bogdanfalwa)	1	1	—	—	—	—	—	—
Boziș (Bozzas)	5	7,5	2	—	4	—	1	1
Chigan-Waya (contopit cu Crișeni)	2	6,5	10	—	2	—	1	1
Ceheiu (Chehy)	5	4	17	—	4	—	—	2
Dumuslău (Domozlo)	1	2	—	—	—	—	—	—
Endrefalwa (pusta lângă Ceheiu)	1	1	7	—	1	—	—	—
Meșesenii de Sus (Felsew Keczel)	2	6	27	—	9	—	3	1
Șeredeu de Sus (Felseo Sereden)	mai mulți nobili	4	21	—	10	—	—	1
Guruslău (Korozlo)	1	18	22	—	28	—	12	1
Giurtelecu Șimleului (Gheurghtheicke)	5	7	19	1	11	—	—	1
Gyalakutha (pustă lângă Șimleu)	3	1	12	2	1	—	—	—
Hidig (Hidwegh)	4	17	10	—	1	—	2	2
Horoaț (Horwath)	3	12	18	—	6	—	—	1
Huseni (Hozwazoo)	1	12	6	—	2	—	—	1
Câmpulung (Hozzwmezew)	mai mulți nobili	—	10	1	10	—	—	1
Ilișua (Iloswa)	12	13,5	35	2	4	—	—	2
Ip (Ipp)	4	31	16	—	13	—	5	3
Meșesenii de Jos (Kecheel)	2	28	20	—	7	—	5	3
Camar (Kemer)	3	49	36	—	18	—	—	2
Cristelec (Kerestelck)	5	9	20	—	6	—	—	1
Pățiușa (Kypachal)	1	—	—	—	—	—	—	—
Crasna (Krazna)	7	61,5	84	—	23	—	21	3
Lesmir (Lechmyr)	4	15	16	—	1	—	—	—
Lompirt (Lomperth)	9	10,5	27	—	—	—	—	—
Mălădia (Malade)	2	1	7	—	5	—	—	—
Poala Mescșului (Mezeșallya)	8	52	143	3	46	—	6	1
Nușfalău (Nagfalw)	7	14,5	72	—	45	—	24	2
Plesca (Paliczka)	2	11	—	—	4	—	1	1
Pereceiu (Perechyen)	5	43,5	33	—	13	—	13	4
Petenea (Pethenefalwa)	2	17	12	—	5	—	—	1
Porți (Porczallya)	2	7	8	—	2	—	—	1
Recea (Rechee)	3	36,5	25	—	7	—	5	3
Poala Rezului (Rezallya)	12	27,5	109	6	50	—	5	8
Șimleul Silvaniei (Somlio)	5	47,5	44	—	10	—	27	—
Sumal (Sommal)	5	7	11	—	5	—	—	—
Șomoș (Neidentificat)	2	2	7	—	1	—	—	—
Sermezew (pusta lângă Balc)	1	3	5	3	4	—	—	1
Zoroos (pusta lângă Maladia)	5	3	3	—	5	—	—	—
Zovarhegy (Neidentificat)	1	3	8	1	1	—	—	—
Uileacul Șimleului (Wylaak)	2	5	10	—	1	—	4	1
Valcău (Walkoo)	7	26	19	—	9	—	10	1
Vârșolț (Warsocz)	7	47,5	22	—	21	—	—	3
Zăuan (Zowan)	2	28,5	23	—	12	—	1	1
Total	—	823,5	1142	17	475	1	169	63

Analizând datele înșirate în conscripția dicală din 1549 putem trage concluzii convingătoare cu privire la rețeaua de așezări cât și la structura societății din cele două comitate.

Conscripția cuprinde 224 așezări din vechiul comitat Solnocul de Mijloc și 50 de așezări din comitatul Crasna. Evident, hotarele celor două comitate în 1549 nu coincid cu cele din secolul al XVIII-lea. Astfel, comitatul Solnocul de Mijloc nu cuprinde satele ce se află spre est de Munții Meseșului, în schimb comitatul se extinde și asupra zonei Chioarului. Dar și în cele două comitate, între hotarele sale din 1549 găsim mai multe așezări decât cele înșirate în conscripțiile dicale. Astfel, de exemplu, cătunele de la Poala Meseșului (Partea de vest) și de la Poala Rezului sunt laolaltă. Astfel în urbariul Șimleului din 1594, la Poala Meseșului sunt înșirate satele Marin, Hurezu, Buciumi, Peceiu, Bănișor, Ban, Mal, Cizer, Boian, Ponița, Stârciu și Pria, deci 12 sate, iar la Poala Rezului, Lazuri, Fizeș, Giumelciuș de Jos, Giumelciuș de Sus, Iazul de Jos, Iazul de Sus, Aleuș, Drighiu, Coznicul de Jos, Coznicul de Sus, Sârbi, Tusa și Ratin, deci 14 sate. La ele se mai adaugă în 1594 Carastelec.⁹ În cadrul domeniului de la Cehul Silvaniei, în 1569, mai figurează satele Aluniș, Asuagiul de Sus, Țicău, precum și două sate dispărute de atunci: Kiszegh și Naghzegh, deci încă 5 așezări. Adunate cu datele din 1549, constatăm că în a doua jumătate a secolului al XVI-lea în comitatul Solnoc de Mijloc existau 239, iar în comitatul Crasna 76 așezări.

Numărul proprietarilor nobili se prezintă astfel: trei proprietăți eclesiastice, 5 nobili principali și 75 nobili mici în comitatul Solnocul de Mijloc, precum și un voievod cu numele Trif din satul Ujfalu (Satul Nou) cu 8 sesii. În comitatul Crasna, pe lângă o singură proprietate regală mai sunt două proprietăți eclesiastice, 3 familii de nobili principali și 40 familii de nobili mici, iar în trei localități nobilii sunt menționați fără nume și anume: Șeredeu de Jos, Șeredeu de Sus și Câmpulung, toate cele trei sate cu populație română. Este vorba de înobilări colective a unor cneji sau voievozi.

De altfel, familiile nobiliare sunt următoarele:

Comitatul Solnocul de Mijloc

proprietari feudali familia	numărul așezărilor cu sesii posedate	sesii vechi	sesii noi	sesii alodiale	sesii părăsite	Total sesii
0	1	2	3	4	5	6
Báthory	5	7	4	—	1	12
Csáky	4	38	32	—	1	81
Drágffy	118	342	332	—	15	689
Martinuzzi	12	278	120	—	11	409
Jakchy	23	98,5	73	—	16	187,5

⁷ F. Maksay, *Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén*, Budapest, 1990, I, p. 402—420.

⁸ Ibidem, p. 429. 436.

⁹ D. Prodan, *op. cit.*, p. 417—432.

0	1	2	3	4	5	6
parohul din Arad	2	14	5	—	—	19
parohul din Hodod	1	1	—	—	—	1
călugărițe franciscane din Coșeu	1	—	—	—	—	1
Agoston	1	1	1	—	—	2
Ákossy	1	2,5	1	—	1	4,5
Becsky	3	25,5	12	—	3	40,5
Bene	5	9	3	—	2	14
Berendy	3	6	5	—	—	11
Boda	1	1	—	—	—	1
Bornemissza	5	17	9	—	—	26
Bozzássy	3	4	3	—	—	7
Litteratus Beosházy	2	16	11	—	—	27
Budaházy	2	3,5	1	—	3	7,5
Csiszér	1	1	—	—	—	1
Csomasfáy	1	2	—	—	—	2
Csompasz	1	1	1	—	—	2
Csöghy	1	4	3	—	—	7
Dengeleghy	1	4	1	—	—	5
Désházy	4	12	7	—	—	19
Dobay	8	12,5	8	—	—	20,5
Dobszay	1	1	—	—	—	1
Eodonffy	3	7	13	—	—	20
Esztáry	4	10	4	—	—	14
Fábián	1	1	—	—	—	1
Farnasi	2	11,5	1	—	—	12,5
Filpessy	1	2	3	—	—	5
Fogarassy	1	2,5	—	—	—	2,5
Gállöwy	2	2	2	—	—	4
Garay	1	2	—	—	—	2
Gecsy	2	4	—	—	—	4
Halmágyi	3	8	1	1	—	9
Haraklyáni	3	9,5	3,5	—	—	13
Haranghy	2	7	—	—	—	7
Hatvany	1	4	3	—	3	10
Hódossy	1	—	1	—	—	1
Horváthy	5	18,5	15	—	—	33,5
Ilosvay	1	1	1	—	—	2
Irinyi	1	3	—	—	—	3
Jakabffy	1	27	11	1	—	39
Kaplony	9	24	5	—	—	29
Károlyi	2	8	5	—	—	13
Kávássy	1	2	3	—	—	5
Kőrössy	13	39	24	—	—	63
Kusali	3	6	1	—	—	7
Lukácsy	1	1	1	—	—	2
Majády	2	1	5	—	1	4,5
Matusnay	5	3,5	—	—	1	4,5
Mezőgyány	2	—	—	—	—	—
Nádasdy	1	—	—	—	—	—
Mindszenty	3	8	1	2	—	11
Nagy	1	2	—	—	1	3
Némethy	3	6,5	1	1	—	8,5
Orgonás	2	2	4	—	1	6
Paladin	1	2	—	—	—	2
Patay	1	—	1	—	—	1
Pázmány	1	2	3	—	2	7
Pekry	5	9	4	—	—	13

proprietari feudali familie	numărul așezări- lor cu sesii posedate	sesii vechi	sesii noi	sesii alodiale	sesii părăsite	Total sesii
0	1	2	3	4	5	6
Peley	2	7,5	13	—	1	21,5
Perneszy	9	18	17	—	—	35
Porkoláb	3	3	4	—	2	9
Ramocsa	1	—	1	—	—	1
Sárközy	1	2	1	—	—	3
Sarmassághy	9	18	33	—	3	54
Selindy	1	2	1	—	—	3
Spáczay	4	6	12	—	2	20
Szakácsy	1	1	—	—	—	1
Szarvady	2	5	7	—	—	12
Szécsy	1	1	—	—	—	1
Szénássy	1	6	1	—	1	7
Szentkirályi	1	15	5	—	—	20
Szilágynagy	1	3	—	—	—	3
Szodoray	1	2,5	3	—	3	8,5
Szunay	2	3	3	1	—	7
voievodul Trif	1	1	7	—	—	8
Vajda	2	10	3	3	—	16
Valkay	5	5	5	—	—	10
Vay	3	6	1	—	—	7

Comitatul Crasna

0	1	2	3	4	5	6
regal	2	2	1	—	—	3
pauicieni de la Nușfalău	1	4	—	—	—	4
parohul din Nușfalău	1	3,5	30	—	—	33,5
Apaffy	6	23,5	12	—	—	35,5
Bánffy	6	73,5	60	3	—	136,5
Báthory	26	161,5	199	—	6	666,5
Dobay	3	11	—	—	—	11
Drágffy	3	4	4	—	—	8
Horváth	5	23	4	—	—	27
Jakchy	1	25	11	—	—	36
Telegdy	5	12,5	18	—	—	30,5
Bernáld	1	8	—	—	—	8
Bozzay	4	32	13	—	—	45
Bydeskúthy	2	9	—	—	—	9
Csiszér	1	1	—	—	—	1
Dancs	1	17	14	—	—	21
Dávid	1	1,5	—	—	—	1,5
Gereben	1	—	—	—	—	1
Ilosvay	2	2	—	—	—	2
Ippy	2	19	—	—	—	19
Károlyi	2	1	—	—	—	1
Kémeri	2	33	5	—	—	38
Körösi	1	1	—	—	—	1

0	1	2	3	4	5	6
Litleratus Ferenc și Mihály	4	11	2	—	—	13
Majádi Miklós	1	—	—	—	—	—
Móré ...	1	1	—	—	—	1
Nagy Gáspár	1	1,5	1	—	—	2,5
Nagy Mátyás	2	7,5	—	—	—	7,5
Nagy Mihály	1	2	—	—	—	2
Nádasdy	2	2,5	1	—	—	3,5
Pándy	3	9,5	2	—	—	11,5
Patkó	1	—	—	—	—	—
Perey	2	14	10	—	—	24
Perneszy	1	3	—	—	—	3
Porczy	3	9	25	—	—	34
Ráthonyi	3	1,4	—	—	2	3,5
Récsey	1	18	3	—	—	21
Sulyok	1	6	1	—	—	7
Szele	3	35	16	—	—	51
Szénássy	4	14	10	—	4	28
Tóth	1	9	5	—	—	14
Vajda	2	2	1	—	—	3
Várday	2	8	—	—	—	8
Varsoczy	2	1	2	—	—	3
nobili mici nenominalizați	3	16	15	—	1	32

Luând laolaltă numărul total al sesiilor (porțiilor) în cele două comitate arată următoarea distribuire:

Comitatul	sesii vechi	sesii noi	sesii alodiale	sesii parăsite	total
Solnocul de Mijloc	1299,5	889,5	22	69	2280
Crasna	823,5	425	1	17	1266,5
Total	2123	1315,5	23	86	3546,5

Având în vedere numărul destul de ridicat al sesiilor noi, putem constata că la începutul secolului al XVI-lea populația satelor a cunoscut o creștere esențială. Totodată este enorm de mic numărul sesiilor alodiale, ceea ce înseamnă că nobilimea la aceea vreme se baza aproape cu exclusivitate pe servituțile iobăgești. Pe de altă parte este redus și numărul sesiilor parăsite, drept urmare la aceea vreme emigrarea sau fuga țărănimii nu reprezintă un fenomen răspândit.

Din partea supușilor este luat în evidență doar numărul familiilor sărace (probabil sub un sfert de sesie), slugi și alte categorii care beneficiau scutire sau reducere privind impozitul regal. Drept urmare numărul total al familiilor de iobagi sau jeleri îl putem socoti doar în urma unor calcule estimative. În perioada respectivă pe o sesie întreagă trăiau, în general, patru familii ceea ce reiese și din conscripția dijmelor, efectuată cu 20 de ani mia tâziu. Înmulțind deci numărul sesiilor cu patru, reiese că în comitatul Solnocul de Mijloc trăiau în jur de 8350 familii, iar în comitatul Crasna în jur de 5.100 familii.

Mărimea localităților era diferită, în general sub 50 de familii. Târguri mai însemnate au fost:

Zalău	cu 112	sesii	circa 450	familii
Tășnad	cu 120	„	„	480 „
Crasna	cu 84,5	„	„	340 „
Șimleu	cu 67,5	„	„	230 „
Boghiș	cu 100	„	„	400 „

Firește este vorba de familii de țărani. Alături de țărani în aceste târguri trăiau deja și meșteșugari. Astfel, în 1511 meșteșugarii din Zalău, Crasna și Boghiș obțin statut de breaslă.¹⁰

Așezări mai mari au fost:

Borla	cu 130	sesii	circa 520	familii
Camăr	cu 67	„	„	260 „
Cehul Silvaniei	cu 45	„	„	180 „
Dorolț	cu 49,5	„	„	200 „
Guruslău	cu 36	„	„	140 „
Ipp	cu 44	„	„	170 „
Nușfalău	cu 85,5	„	„	350 „
Pereceiu	cu 55,5	sesii	circa 220	familii
Pir	cu 42	„	„	160 „
Santău	cu 33	„	„	130 „
Șamșud	cu 27	„	„	100 „
Șărmășag	cu 28	„	„	110 „
Someș	cu 49	„	„	200 „
Odorheiu				
Valcău	cu 27	„	„	100 „
Vârsolț	cu 68,5	„	„	270 „
Zăuan	cu 40	„	„	160 „

Dintre familiile nobiliare bogate se remarcă familiile Drágffy, Báthory, Jakchy și cardinalul Martinuzzi. Restul nobililor dispun de un număr mai redus de sesii, câteodată doar 1—2 sau chiar nimic. Unii nobili dețineau și centre alodiale, având și slugi. Astfel Dragffyestii aveau centre alodiale la Craidorolț, Someș-Odorheiu și Berchez, Báthoreștii la Bocșa, Borla, Crasna, Pereceiu și la cetatea Șimleului, familia Apaffy la Valcău, familia Jakchy la Coșeu, familia Bánffy la Nușfalău, iar cardinalul Martinuzzi la Tășnad și Zalău. Dintre nobilimea de rând, familia Jakabffy dispunea de alodiu la Hodod, familia Körössy la Șamșud, familia Sarmassághy la Chiejd, familia Horváth la Piele, iar familia Becsky la Santău.

Constatările noastre sunt confirmate și de datele conscripției dijmelor din 1569, efectuate însă doar în două plăși; plasa Zalăului și plasa Săuca-Sâncraiu. Această conscripție menționează deja numărul total al

¹⁰ G. Kovách, *A zilahi céhek története*, Bukarest, 1958, p. 16, și L. Szádeczky, *Iparfejlesztés és a céhek története Magyarországon*, Budapest, 1913, II, p. 341.

familiilor dijmuite, arătând și starea lor materială. Cea pentru plasa Zalău ne asigură date pentru 20 localități, cea pentru plasa Săuca-Sâncraiu pentru 19 localități.

Orașul Zalău figurează cu 8 străzi, prezentând atât numărul familiilor dijmuite cât și cantitatea grâului de toamnă, supusă dijmuirii, prezentată în cruci (gelima) cu 26 snopi (manipulus), după cum urmează:

strada	jeteri	țărani săraci 1/4 sesie	țărani cu 1/2 se ie	țărani cu o sesie întreagă	total poziții
0	1	2	3	4	5
Plathea Minor	35	153	204	175	8
Plathea Alzegh	155	288	585	60	18
Kys Utzya	70	65	280	300	7
Plathea Sykoly	106	187	80	—	12
Plathea Maior	65	178	218	195	10
Plathea Zekely	40	183	222	150	9
Krazna Uthzya	143	520	444	170	18
Thyecki Uthzya	127	131	320	—	24
Total	741	1516	2474	1050	106

Celelalte așezări

0	1	2	3	4	5
Aghireș	187	238	389	50	22
Crășeni	55	336	416	680	16
Hereclean	77	73	270	—	12
Gârceiu	154	280	433	288	25
Cristur	25	75	100	—	4
Dobrin	55	222	412	460	12
Naimon	94	128	92	—	15
Dioșod	68	380	574	104	21
Șanșud	153	395	698	169	31
Mocirla	40	45	30	160	5
Chiejd	84	330	390	334	16
Sărmășag	162	362	648	90	19
Archid	38	165	262	60	8
Ser	144	340	215	245	21
Sandorhaza	42	15	—	—	5
Bura	5	15	—	—	1
Dershaza	—	35	—	—	2
Cehul Silvaniei	20	74	52	—	3
Lelciu	117	61	30	—	14
Total	1450	3769	5089	2630	252

Plasa Săuca-Sâncraiu

0	1	2	3	4	5
Santău	193	387	70	—	29
Santău extranei	32	30	—	—	3
Hideaga	26	18	10	—	2
Hotoan	229	69	—	—	17
Corund	13	224	104	60	11

strada	jeler	țărani ă aci 1/4sesie	țărani cul/2 sesie	țărani cu o sesie întreagă	Total poziții
0	1	2	3	4	5
Tuysed	104	143	102	123	7
Tuysed extranei	18	—	—	—	2
Suha	194	230	75	—	15
Sudurău	86	65	41	—	9
Pătal	146	85	32	—	26
Sâncraiu	152	635	688	174	38
Piele	251	313	177	—	27
Chesi	21	105	—	—	4
Sărvăzel	118	—	—	—	13
Săcășeni	68	622	373	76	30
Mecențiu	51	144	150	—	28
Girolt	51	401	233	—	27
Cănaș	129	124	130	—	22
Pișcari	34	65	140	—	5
Ghirișa	76	43	90	—	15
Total	2124	4104	2515	642	231

Datele privind dijma orzului și ovăzului față de grâu sunt negliabile.¹¹

Din numărul familiilor supuse dijmuirii nu putem trage nici o concluzie convingătoare cu privire la numărul total al populației, nici măcar pentru târgul Zalău. Socotind că o cruce de grâu cu 26 snopi, în condițiile cele mai optime ar da o recoltă de jumătate de căblă, recolta dijmuită în cele două plăși ne dă următoarele cifre:

plasa	total cruci	cantitate de grâu în căble
târgul Zalău	5.781	2.890,5 căble
plasa Zalău	12.974	6.487 „
plasa Săuca—Sâncraiu	9.472	4.736 „

(o căblă = cca 100 kg.)

Raportat la numărul familiilor, această recoltă asigură doar consumul local al populației.

GÉZA KOVÁCH

THE OUTLINE OF THE SOCIAL AND ETHNIC SCENE OF SĂLAJ LAND IN THE MIDDLE OF THE 16th CENTURY

(Summary)

On the basis of a census made in 1549 in 224 settlements in the Solnoc county and 50 settlements in the Crasna county, the author makes a statistical analysis of the social and ethnic structure of the population of Sălaj Land.

¹¹ I. Kiss, *op. cit.*, p. 417—432.